

Kognitionspsykologi – Pensum – Forår 2021
Bacheloruddannelsen - 2. semester
Psykologisk Institut

Pensumlisten findes på fagets side på Blackboard med evt. links og oplysninger om semesterhyldede.

Baird, B., Smallwood, J., Mrazek, M. D., Kam, J. W. Y., Franklin, M. S., & Schooler, J. W. (2012). Inspired by distraction: mind wandering facilitates creative incubation. *Psychological Science*, 23(10), 1117-1122. <https://doi.org/10.1177/0956797612446024>

Artiklen omhandler brugen af mind wandering til kreativ problemløsning, og fokuserer på hvordan spontane og ukontrollerbare tankeprocesser kan bidrage til visse former for problemløsning som eksempelvis inkubation. Artiklen beskriver desuden empiri i form af et eksperiment, som understøtter dens påstande. Artiklen kan med fordel læses i sammenhæng med afsnittet om inkubation i kapitel 12 om problemløsning i Eysenck & Keane [6 sider].

Barrett, L.F. (2017). Emotions as social reality. I: *How emotions are made: the secret life of the brain* (kapitel 7, s. 128-151). Macmillan.

The chapter discusses in depth how physical phenomena such as changes in air pressure and wavelengths of light exist in the world, but to us, they are sounds and colors. The author contrast physical reality with social reality. It discusses the boundaries of these two realities but also the way they intertwined. The main argument centers around the idea that that every perception is constructed by a perceiver, usually with sensory inputs from the world as one ingredient. [24 pages]

Bartlett, F. C. (1932). *Remembering: a study in experimental and social psychology* (s. 1-13, 171-176, 197-214, 301-314). Cambridge University Press.

Bogen er en klassiker i hukommelsespsykologien og i kognitionspsykologien i det hele taget ved sin introduktion af schema-begrebet (jf. Neisser, 1976). Bartlett fremsætter en teori, der ser hukommelse som en rekonstruktion ud fra personens kognitive schemata - den individuelle fortid genskabes med udgangspunkt i nutidens almene viden. Udsnittene dækker bogens indledning (med en voldsom kritik af Ebbinghaus-traditionen), et resume af Bartletts empiriske iagttagelser, samt hans teoretiske hovedkapitler (kap. 10 og 19). [53 sider].

Baumeister, R., Masicampo, E., & Vohs, K. (2011). Do conscious thoughts cause behavior? *Annual review of psychology*, 62, 331-61. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.093008.131126>

Artiklen omhandler hvorvidt bevidste tankeprocesser har indflydelse på adfærden. Artiklen gennemgår evidens, som går imod det synspunkt at bevidste tankeprocesser har ringe eller ingen indvirkning på adfærden. Der inddrages eksperimentelle studier af blandt andet visualisering, simulering, anticipation, planlægning, refleksion, slutningsprocesser, perspektivtagning og kommunikation til gendrivelse af påstanden om bevidste tankeprocesser som et rent ledsagefænomen (epifænomen) uden kausal indflydelse på adfærden. Det konkluderes at menneskelig adfærd i de fleste tilfælde mest sandsynligt formes af både bevidste og ubevidste tankeprocesser. [30 sider]

Berntsen, D. (1998). Man kan ikke binde ånd: om falske erindringer i psykoterapi. *Psyke & Logos*, 19, 31-67.

En falsk erindring er en fantasi, der fremtræder som en erindring for personen - det vil sige personen føler sig overbevist om, at fantasien henviser til en faktisk indtruffet begivenhed i den personlige fortid. På baggrund af kognitionspsykologisk hukommelsesforskning diskuterer denne artikel, hvorvidt der i en psykoteraeutisk traumebehandling kan opstå falske erindringer hos patienten om seksuelle overgreb i barndommen. I den forbindelse udpeges nogle grundlæggende uoverensstemmelser mellem kliniske og kognitionspsykologiske forståelser af hukommelsens funktionsmåder. Artiklen udløber af en international faglig debat om falske erindringer i psykoterapi. [37 sider].

Berntsen, D. (2020). Involuntary autobiographical memories and their relation to other forms of spontaneous thoughts. *Philosophical Transactions of the Royal Society B*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1098/rstb.2019.0693>

Artiklen giver et overblik over forskningen i involuntære (spontane) selvbiografiske erindringer. Involuntære selvbiografiske erindringer er erindringer, som dukker op af sig selv uden forudgående forsøg på fremhentning (retrieval). I artiklen fremsættes det synspunkt at sådanne erindringer hidrører fra helt basale hukommelsesprocesser, og at dysfunktionelle involuntære erindringer i kliniske lidelser bedst forklares som en forstyrrelse af i de processer, der normalt kendetegner involuntære erindringer. Det gennemgås hvilke faktorer der betinger sådanne erindrings opdukken og hvordan de adskiller sig fra andre former for spontane tankeprocesser, herunder tankevandring (mind wandering) og dagdrømme. [9 sider]

Borg Kjerkegaard, J. & Bærentsen, K. B. (2015). Illusioner om fri vilje: neurovidenskabelige studier af fri vilje: en kritisk diskussion. *Psyke & Logos*, 36(2), 91-113.

Artiklen analyserer påstanden om at frie viljesmæssigt kontrollerede handlinger er umulige, som det hævdes af Benjamin Libet og andre. Eksperimenterne beviser imidlertid ikke, at bevidste beslutninger og intentioner er kausalt ineffektive, og de beslutninger og handlinger, som undersøges i eksperimenterne, er uden betydning for spørgsmålet om fri vilje. Beslutningerne om at udføre og deltage i eksperimenterne viser derimod, at deltageres bevidste intentioner er kausalt effektive og betydningsfulde, og at muligheden for "fri vilje" ikke skal findes i de isolerede motoriske hjerneceller inden for de sidste par hundrede millisekunder før en bevægelse udføres, men derimod i løbet af de år, måneder, uger og minutter, som går forud for bevægelsen. [23 sider].

Byrd, D., & Mintz, T. H. (2010). *Discovering speech, words, and mind*. (kapitel 12: Reading and dyslexia, s. 282-302). Wiley-Blackwell.

Introduktion til de mentale processer, som er involveret i læsning. Kapitlet præsenterer derudover et let tilgængeligt overblik over dysleksi (ordblindhed) og de mentale processer som er involveret i at lære at læse. [21 sider]

Bærentsen, K. B., & Trettvik, J. (2002). An activity theory approach to affordance. I: O. W. Bertelsen, S. Bødker, & K. Kuuti (red.), *NordiCHI 2002. Proceedings of the second Nordic Conference on Human-Computer Interaction* (s. 51-60). ACM-SIGCHI.

Tjenlighedsbegrebet, som blev introduceret af J. J. Gibson, skulle skære gennem den traditionelle dikotomi mellem subjektivt og objektivt. Begrebet er imidlertid ofte blevet fortolket på måder, som bibeholdt dikotomien. Noget af misforståelsen af begrebet kan være forårsaget af at Gibson hovedsagelig fokuserede på den perceptuelle side af begrebet, mens organismens aktivitet forblev en implicit forudsætning. Denne begrænsning har betydningsfulde konsekvenser, men kan overvindes ved at anvende den russiske virksomhedsteoris begreber om virksomhed og bevidsthed som referenceramme for forståelse af tjenlighedsbegrebet. [10 sider].

Cabeza, R., & Moscovitch, M. (2013). Memory systems, processing modes, and components: functional neuroimaging evidence. *Perspectives on Psychological Science*, 8(1), 49-55. <https://doi.org/10.1177/1745691612469033>

Denne korte artikel giver en relative letforståeligt gennemgang af tre tilgange til at forstå forskellige typer af hukommelse: Hukommelsessystemer, processeringsmåder og proceskomponenter. Der argumenteres for at neuroimaging studier er mest konsistente med proceskomponent tilgangen. Desuden udmærket artiklen sig ved at påpege, hvordan proceskomponent tilgangen også kan forstås som en generel tilgang til at forstå sammenhængen mellem kognitive processer og hjernen og mellem hukommelse og andre kognitive processer. [7 sider]

Corkin, S. (2002). What's new with the amnesic patient H.M.? *Nature Reviews Neuroscience*, 3, 153-160. <https://doi.org/10.1038/nrn726>

H.M. (Henry Molaison) mistede store dele af hukommelsen i 1953 som følge af et kirurgisk indgreb, hvor begge hippocampi blev fjernet i et forsøg på at kurere H.M.s epilepsi. Siden da og frem til sin død blev H.M. studeret af op imod 100 forskere, og deres resultater sammenfattes i denne korte artikel. H.M havde intakt kortidshukommelse og tidligere erhvervet viden var bevaret. H.M. havde i vid udstrækning mistet evnen til at indkode ny information i langtidshukommelsen (anterograd amnesi) bortset fra visse former for non-deklarativ viden. H.M. er en af de mest studerede hjerneskade patienter, og forskningen i hans tilfælde har tilført stor viden om den kognitive og neurale organisering af hukommelse. [8 sider].

De Gelder, B., & Bertelson, P. (2003). Multisensory integration, perception and ecological validity. *Trends in Cognitive Sciences*, 7(10), 460-467. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2003.08.014>

The authors elaborate on the idea that perception is a process that emerges due to the successful combination [or suppression] of different sense modalities. Although cognitive science have long seen this multisensory integration as a potential conflict in the process of achieving accurate perception of one single modality—e.g., vision—, the authors argue that afferent signals from other modalities are rather adaptive. They frame their discussion by contrasting findings of lab experiments against everyday life experiences. [7 pages]

Dingwall, W. O. (1998). The biological basis of human communicative behavior. I: J. B. Gleason & N. B. Ratner (red.), *Psycholinguistics* (2. udgave, s. 52-59, 73-83). Harcourt-Brace.

Introduktion til nogle af de erkendelser, som er frembragt i neurolingvistikken, dvs. den del af psykolingvistikken som beskæftiger sig med hvor og hvordan sprog er lokaliseret i hjernen. [20 sider].

Eysenck, M. W., & Keane, M. T. (2020). *Cognitive psychology: a student's handbook* (8. udgave). Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9781351058513>

Denne oversigtsbog behandler en række emner i nutidens kognitionspsykologi, som den har tegnet sig efter opgøret med behaviorismen i 1950'erne - dvs. uden indlæringspsykologi. Bogen skal i denne sammenhæng læses som en bred indføring i de områder som udgør kognitionspsykologien. I hvert kapitlet gennemgås centrale teorier og deres empiriske belæg. Bogen afspejler således den gennemgående logik i kognitionspsykologien: At teoretiske antagelse afprøves empirisk og at empiriske undersøgelser igen kan udfordres med opfølgende undersøgelser, der så samlet set anvendes til at vurdere teorien. Bogen reflekterer også den seneste udvikling indenfor kognitionspsykologien, der inddrager undersøgelsen af hjerneaktivitet og hjerneskader for at belyse kognitionsteorier og emnerne belyses ofte med neuropsykologiske eksperimenter og case-studier. [800 sider].

Fromkin, V., Rodman, R., & Hyams, N. (2004). *An introduction to language* (7. udgave, s. 3-10, 14-15, 27-29). Thomson.

Et kortfattet svar på spørgsmålet "Sproglig kompetence- hvad betyder det?" Fromkin et al. giver et overblik over den procedurale viden, som alle sprogbrugere har, og som psykolingvistikken forsøger at beskrive og forklare. [13 sider].

Gallagher, S. (2005). The terms of embodiment. I: *How the body shapes the mind* (s. 17-39). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/0199271941.003.0002>

In this chapter, Gallagher presents an in depth introduction to idea that our cognitive processes are highly influenced, shaped and motivated by our body—not just brain. He goes on to introduce key concepts explaining how we relate to our bodies, either as an object of our thoughts and actions or as the subject of them. He further elaborates on two important dichotomous phenomena derived from these two ways of relating to our bodies: sense of ownership and sense of agency, as well as the body schema and the body image. He finishes this chapter by elaborating on how irregularities in these processes might relate to psychological illness. [24 pages]

Gregory, R. L. (1980). Perceptions as hypotheses. *Philosophical Transactions of the Royal Society B*, 290, 181-197.

Contrary to the notion that our brains "just process" incoming information, this article postulates that perception is not just a passive acceptance of stimuli, but an active process involving memory and other high cognitive processes. In other words, information of the world—from vision, touch, sounds, bodily states, etc.—is met in face of previous knowledge or hypotheses about the particular sensory information and it is then treated accordingly to what is expected. [18 pages]

Harris, J. (2014). The nature of perception, and some ways of investigating it. I: *Sensation and perception* (kapitel 1, s. 1-28). SAGE.

In this chapter, Harris introduces the key concepts to understand and study perception. The author also presents a brief overview of the most influential theories that have attempted to explain perception as well as the associated processes. The final part of the chapter briefly illustrate perception as unified phenomenon that emerges from the integration of our multiple sensory systems. [18 pages]

Janoff-Bulman, R. (1989). Assumptive worlds and the stress of traumatic events: applications of the schema construct. *Social Cognition*, 7(2), 113-136.
<https://doi.org/10.1521/soco.1989.7.2.113>

Artiklen beskriver tre centrale antagelser (skemaer), som forfatteren mener nedbrydes, når individet udsættes for traumer (verden er godartet, verden er meningsfuld, selv et er værdigt). Der argumenteres for at traumatiske oplevelser indeholder viden, som er så inkonsistent med individets eksisterende skemaer, at integrationsprocessen bliver vanskeliggjort. Der præsenteres et spørgeskema, hvis formål det er at operationalisere de tre basale antagelser. [23 sider].

Keys, D. J., & Schwartz, B. (2007). "Leaky" rationality: how research on behavioral decision making challenges normative standards of rationality. *Perspectives on Psychological Science*, 2(2), 162-180. <https://doi.org/10.1111/j.1745-6916.2007.00035.x>

Artiklen diskuterer og udvider det rationalitetsbegreb og den normativitet, der findes i den dominerende forskning inden for beslutningstagen. Dermed inddrages et langt mere økologisk validt perspektiv på beslutningsprocesser, bl.a. ved at fokusere på beslutningers kummulative effekter på individets livsbane, og individets egen forståelse af og erindring om egne beslutningsprocesser. Artiklen bør læses efter kapitel 13 (Judgement and Decision Making) i Eysenck & Keane. [18 sider].

Klein, S. B. (2015). *Learning: principles and applications* (7. udgave, kapitel 4 og 6). SAGE.

I disse kapitler beskrives klassisk og operant betingning. Central principper og empiriske fund gennemgås og kapitlerne afrundes med beskrivelser af hvordan disse betingningsprincipper kan anvendes i intervention i forhold til f.eks. angst og stofmisbrug. Kapitlerne tjener i denne sammenhæng som en generel indføring i betingningsprincipper, som indgår i nyere teorier om emotioner og som udgør et grundlag for moderne forståelser af vaner. [78 sider]

Koppel, J., & Berntsen, D. (2014). The cultural life script as cognitive schema: how the life script shapes memory for fictional life stories. *Memory*, 22(8), 949-971.
<https://doi.org/10.1080/09658211.2013.859269>

Denne artikel omhandler det kulturelle livskript (cultural life script) som et eksempel på et kognitiv skema. Artiklen indeholder en oversigt over skemabegrebet og fokuserer ind på to centrale karakteristika: Skema-konsistens og betydningen af frekvens af forskellige begivenheder i skemaet. Effekten af disse på genkendelse og genkaldelse undersøges gennem tre empiriske studier, som illustrerer hvordan skemabegrebet kan operationaliseres. Disse tre studier vil blive gennemgået på forelæsningen om skemabegrebet med henblik på at illustrere vanskelighederne ved at understøtte skemabegrebet empirisk. Bemærk dog at metode og statistik ikke forventes forstået, da

det først kommer på senere semestre. Fokuser derfor først og fremmest på introduktionsafsnittet i artiklen, og skim resten. [23 sider].

Larsen, S. F. (1989). Communication of information as contextualized activity. I: N. O. Finnemann (red.), *Proceedings from the symposium "Theories and technologies of the knowledge society"* (s. 11-32). Aarhus: Centre for Cultural Research.

I denne artikel argumenteres der for det synspunkt, at kommunikation mellem mennesker ikke kan forstås på grundlag af den matematiske teori om kommunikation som signaltransmission i tekniske systemer (telefoner, radio etc.). I stedet udvikles en teori om symbolsk sproglig kommunikation som funderet i den mere eller mindre fælles kommunikationskontekst, der analyseres som sæt af hierarkisk indlejrede spatio-temporale betingelser for parternes virksomhed, af såvel indre psykisk, som ydre situationel og kulturel art. [22 sider].

Leontjev, A. N. (2002). *Virksomhed, bevidsthed, personlighed* (kap. 1-2, s. 46-125, kap. 3 afsnit 4, s. 153-169). Hans Reitzels Forlag.

I de udvalgte kapitler analyseres menneskelige livsaktiviteters makrostruktur som motiverede virksomheder, der konstitueres af målrettede handlinger og deres operationelle udførelse, som er tilpasset konkrete betingelser. Endvidere analyseres bevidsthedsfænomeneres subjektive meningsfuldhed, deres objektive betydningsindhold og sensoriske kvaliteter. Endelig berøres den rolle, som behov, emotioner og affekter spiller i reguleringen af virksomheder. [95 sider].

Otten, M., Seth, A., K. & Pinto, Y. (2017). A social Bayesian brain: How social knowledge can shape visual perception. *Brain and Cognition*, 112, 69-77.
<https://doi.org/10.1016/j.bandc.2016.05.002>

The article elaborates on the idea that social context directly affects perceptual content, that is the way we process information. It examines how high-level social factors such as attitudes, goals and stereotypes can change low-level perceptual processes. The authors provides a newer insight into this phenomenon by emphasizing the bidirectional influences between incoming sensory data (bottom-up processes) and prior expectations about the causes of this data (top-down processes). [8 pages]

Pinker, S. (2000). *The language instinct* (s. 1-11). Harper Perennial.

En populærvitenskabelig introduktion til nogle af de grundlæggende spørgsmål i psykolingvistikken. Pinker lægger vægt på den biologiske forankring af de sproglige evner, som kun mennesket (i modsætning til andre dyr) råder over. [11 sider].

Pinker, S. (2007). *The stuff of thought: language as a window into human nature* (s. 124-151). Penguin.

Kort gennemgang og kritisk vurdering af evidens for og imod sproglig determinisme - den antagelse, at (al) kognition er bestemt af den måde, sproget strukturer verden. Pinker afviser forestillingen om, at forskelle mellem sprog gør at vi tænker på forskellige (sprogspecifikke) måder. [28 sider].

Power, M., & Dalgleish, T. (2016). *Cognition and emotion: from order to disorder* (3. udgave, kapitel 5, s. 134-168). Psychology Press.

I dette kapitlet præsenteres SPAARS teorien om emotioner. De fire typer af repræsentationer beskrives (analogisk, propositionel, schematisk og associativ) og det forklares hvordan den schematiske og associative niveau på hver sin måde kan påvirke oplevelsen af emotioner. Slutteligt berøres betydningen af bevidsthed og hæmning af emotioner. [32 sider].

Rubin, D. C. (2005). A basic-systems approach to autobiographical memory. *Current Directions in Psychological Science*, 14(2), 79-83. <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2005.00339.x>

Artiklen behandler selvbiografisk hukommelse (autobiographical memory) ud fra en antagelse om, at denne form for hukommelse baseres på et samspil af forskellige neurale systemer, herunder de forskellige sanser, et multimodalt system for rum, emotion, sprog og narrativitet. Modellen er et alternativ til en forståelse af hukommelse baseret på en computer analogi. [4 sider].

Schacter, D. L., Benoit, R. G., & Szpunar, K. K. (2017). Episodic future thinking: mechanisms and functions. *Current Opinion in Behavioral Sciences*, 17, 41-50. <https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2017.06.002>

Episodisk fremtidstænkning refererer til evnen til at forestille sig eller simulere oplevelser, der måske kan finde sted i ens personlige fremtid. Kognitiv-, neuropsykologisk- og hjerneskanningsforskning vedrørende episodisk fremtidstænkning er vokset markant over de seneste 1- 2 årtier. Denne artikel diskuterer forskning, som har undersøgt hvilke kognitive og neurale mekanismer som understøtter dannelsen af episodisk fremtidsforestillinger såvel som de funktioner, episodisk fremtidstænkning måtte tjene. [11 sider]

Schank, R. C., & Abelson, R. P. (1977). Scripts, plans, and knowledge. I: P. N. Johnson-Laird & P. C. Wason (red.), *Thinking: readings in cognitive science* (s. 421-435). Cambridge University Press.

I denne klassiske artikel præsenterer Schank og Abelson deres ide om scripts. De bruger computer analogien til at sige noget om scriptbegrebet hos mennesker og dens vigtige rolle i menneskers hukommelsesprocesser. [15 sider].

Shapiro, L. (2014). *The Routledge handbook of embodied cognition* (kapitel 4, 6 & 7). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315775845>

In this book, the author compiles a series of text presenting core aspects and different approaches to the theory of embodied cognition. Chapters 6 and 7 extend the idea of cognitive processes occurring not solely in the brain, but combine both bodily processes and situational, contextual as well as enactive ones. This idea is currently known as the 4 "E"s of the embodiment cognition thesis and proposes that cognition is embodied, embedded, extended and enacted. How is that cognitive processes can be distributed beyond the brain—and body? Chapter 4 presents a quick and simple introduction to complex dynamical systems, which attempts to provide answers to this question. [25 pages]

Shapiro, L. (2019). Conceptions of embodiment. I: *Embodied cognition* (2. udgave, kapitel 3). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315180380>

What does it mean for cognition to be embodied? The author offers three different approaches to solve this question. The approaches represent the three more influential ones to this date and the author presents them with examples that contrast them with the classical view of cognition and perception. The underlying thought across the three approaches is that of the sensorimotor system as the key feature that enables or restrict body and environment to have reciprocal influence, thus shaping cognition. [28 pages]

Wood, W., & Neal, D. T. (2007). A new look at habits and the habit-goal interface. *Psychological Review*, 114(4), 843-863. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.114.4.843>

I oversigtsartiklen behandles forholdet mellem vaner (habits) og målsætninger (goals). Forfatterne beskriver, at en stor del af vores daglige aktiviteter består af gentagne sekvenser af handlinger bundet til faste kontekster, uden at vi nødvendigvis har aktive målsætninger, der dirigerer disse handlinger (tænk bare på jeres egen dagligdag, f.eks. jeres morgenritualer). Vaner er resultatet af målsætninger, som tidligere i livet er blevet forfulgt, dvs. når individer udfører en bestemt handling i en bestemt sammenhæng for at opnå et bestemt resultat. Vaner er således det akkumulerede resultat af visse sammenfald mellem kontekst og handlinger over længere tid og er som sådan stabile og relativt ufleksible. Forfatterne diskuterer dernæst hvordan vaner interagerer med vores målsætninger. [18 sider].

I alt antal sider 1565